

Маўленчая размінка. Прачытайце скорагаворкі. Правільна вымаўляйце гукі [р], [ч].

СКОРАГАВОРКІ

- У чаплі чапляня, у зайкі зайчаня.
- Тры дрывасекі на трох дварах дровы сякуць.

Улашчанья (жабкі) — задобранья.

Завэсці сваю валынку з катрынкай — пачаць дакучлівую размову, гаварыць адно і тое ж.

Вір — глыбокае месца ў рацэ з водаваротам.

Лаяць — тут: называць грубымі, зневажальнымі словамі, ганьбіць.

УЛАДЗІМІР КАРАТКЕВІЧ

Жабкі і Чарапаха

(Скарочана)

На беразе маленькага ляснага возера-балотца разгарлаліся, разышліся і наладзілі канцэрт жабы. Церушыў на іхнія галоўкі цёплы дожджык, свяціла праз яго сонца. Весела было жабкам — вось яны і спявалі.

І тут прыплыла з такога самага суседняга балотца-возера вялікая балотная Чарапаха. Жыла

яна адна, пачула вясёлыя спевы і вось прыплыла, вынырнула, напалову вылезла на бераг і ўся аж зморшчылася ад асалоды. Надта добра спявалі жабкі.

— Жабкі-жабкі, дзень добры.

— А ты што за цуда-юда? — спыталі жабкі.

— Я Чарапаха.

— Бачыць такое не бачылі, чуць гэткае не чулі. Значыць, не можа цябе быць.

— Ды ёсць жа я, — сумна сказала Чарапаха. — І як жа вы добра спяваеце! Паўтарыце, калі ласка. Проста салаўі.

— Можам, — казалі ўлашчаныя жабкі.

— Ку-ма, кума

Бор-ршчык вар-рыла.

— Выдатна, — сказала Чарапаха. — Выключна.

— Бур-ракі, бур-рак-кі,

Бур-ракі-кі-кі-кі-кі.

У Чарапахі — аж слёзы з вачэй, так хораша спявалі жабы.

— Жабкі-жабкі, прыміце мяне ў свой хор.

— А ты спяваць умееш?

— Не. Я слухаць люблю.

— Дык слухай. Здалёк. Ці прывядзі сястру, якая ўмее.

— І яна не ўмее, — сумна сказала Чарапаха. — Мы, чарапахі, не ўмеем спяваць. Голасу нам не дадзена.

— Дык нашто ты нам тады? — спыталі жабкі.

— А слухаць вас хто будзе? Хваліць?

— Нас і так усе чуюць. І ўсе хваляць.

— Ну і я ціхенька сядзела б ды хваліла, — сказала добрая і разумная Чарапаха.

— Дык ты, можа, яшчэ нешта ўмееш? — спытала Галоўная Жаба ў хоры, якая аж дзьмулася ад важнасці.

— Плаваць умею. Ныраць.

— Гэта й мы ўмеем. А скакаць умееш?

— Не, — уздыхнула Чарапаха.

— Нічога ты не ўмееш... А мы яшчэ нясём ікру. Жабурынне.

— Я замест яе яйкі нясу, — сказала Чарапаха. — Вялікія.

— Ф-фу, — сказала Галоўная, — яйкі... Ну, паспрабуй усё ж заспяваць.

І Чарапаха зарыпела:

— Свеціць мясячык з гары
На глыбокія віры.
На шчытах у чарапах
Сіняе святло гарыць.

— Слова нішто сабе, — казалі жабы, — але ж голас? Бр-р-р!

— Дык я б вам — слова, а вы б — спявалі.

— Слова ў нас не горшыя. Самі прыдумалі:

— Што вар-рыла, кум-ма, кум-ма?
Боршч, бор-ршч, бур-ракі.

— Добрыя слова, — сказала Чарапаха, — але галасы ў вас лепшыя.

— І што гэта за «шчыты ў чарапах»? — спытала Галоўная Жаба.

— А вось тое, што на мне.

— Гэта карычневае? — усхваляваліся жабы. — Гэта брыдкае? Ну не. Мы вось такія прыгожыя. Зялёныя. Бліскучыя. Як лакіраваныя...

Самая смелая з жабак падплыла асцярожна і дакранулася да панцыра лапкай...

— Жаба ў тэнку, — пажартавала насмешніца.

Пакрыўдзілася бедная Чарапаха, нырнула і паплыла ў пратоку, а пасля ў сваю азярынку. А жабы, гледзячы на яе бúrбалкі, зноў завялі сваю вальінку з катрынкай...

...Ну і што? І ці добра гэта атрымалася? Тут сабе жабкі весела спяваюць дурныя словы добрымі галасамі. А там Чарапаха, што не мае голасу, але ведае добрыя словы, ляжыць сабе пад вадой, пад святлом месяца, пакрыўджаная і аднадзінюсенькая.

І нашто, калі ты зялёны і мяккі, лаяць таго, хто карычневы і цвёрды? Ты вось ходзіш на дзвюх нагах, а кот — на чатырох. І няхай сабе.

Дрэнна вы зрабілі, жабы. Ану, марш адразу ж у Чарапахі прабачэння прасіць, перапрашаць яе!..

Ці пасябруюць жабы і Чарапаха?

Прыдумайце сваю канцоўку казкі.

1. Чаму Чарапаха прыплыла да жаб?
2. Ці спадабаліся вам адносіны жабак да яе? Чаму? Як гэта іх характарызуе?
3. Чаму Чарапаха пакрыўдзілася і вярнулася назад у сваё балотца-возера? Ці правільна яна зрабіла?

4. Як Уладзімір Караткевіч ацаніў учынкi герояў гэтай казкі? Знайдзіце і прачытайце адпаведныя словы. Ці згодны вы з думкай аўтара? Чаму?
5. На якую тэму гэты твор?
6. У якіх радках пісьменнік выказаў асноўную думку сваёй казкі? Прачытайце.
7. Разгледзьце ілюстрацыю да казкі (с. 118). Знайдзіце ў тэксце пачатак і канец урыўка, які праілюстраваны. Прачытайце яго.

Давайце абмяркуем. Як бы вы паступілі ў адносінах да Чарапахі?

Перакажыце змест казкі па пытаннях.

- 1) Дзе жылі жабы? Чаму ім было весела?
- 2) Хто прыплыў паслухаць іх спеў? З-за чаго госця пакінула сваё балота?
- 3) Аб чым папрасіла Чарапаха ў спявачак?
- 4) Як жабы адказалі на просьбу госці?
- 5) Якімі здольнасцямі валодалі жабы і Чарапаха?
- 6) Чаму Чарапаха пакрыўдзілася на жаб і адправілася назад у сваё возера?
- 7) Якія думкі выказаў аўтар наконт паводзін герояў твора?
- 8) Якімі словамі пісьменнік заканчвае твор?